

registrator@folkhalsomyndigheten.se
jessica.storm@folkhalsomyndigheten.se
anne-lie.magnusson@folkhalsomyndigheten.se

Remissyttrande

Förslag till Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2021:X) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19

Er ref: 04707-2021

Svensk Handel, som är handelsföretagens intresseorganisation och företräder 9 000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, får med anledning av remissen anför följande:

Läget i handeln

Världen har levt och anpassat sig efter rådande pandemi sedan våren 2020. Det globala viruset har påverkat hela samhället och så även handeln. Inledningsvis drabbades handeln hårt av drastiskt minskade besöksflöden i stadskärnor, köpcentrum och i butiker. Detta ledde till minskad försäljning som efter flera tuffa veckor resulterade i ett ökat antal konkurser. Som en direkt effekt av beskedet den 11 mars 2020 kunde vi bland våra medlemsföretag notera omsättningsminskningar med upp till 50 procent inom sko- och klädhandeln. För gränshandeln innebar senare Norges gränsstängning en närmast total nedstängning med omsättningsminskning med nära 100 procent.

Vanligtvis anställer handeln 130 000 personer varje år och många unga och utlandsfödda får sitt första arbete inom handelssektorn. 2020 präglades i stället av uppsägningar och permitteringar, och så inleddes dessvärre även 2021. Nya regler och restriktioner, samt lättnader, har presenterats om vartannat och sammantaget har situationen resulterat i en osäkerhet för företagen och stora ekonomiska förluster.

Tidigt under pandemin stod det klart att effekterna av pandemin ledde till en tudelning av handeln på flera sätt. Partihandelns omsättning föll under 2020, medan detaljhandeln *i genomsnitt* ökade i omsättning. *Inom* detaljhandeln är dock tudelningen mellan branscher

fortfarande stor. Försäljning som är kopplad till våra bostäder och trädgårdar har gått bra under pandemin, medan försäljning kopplad till hur vi själva ser ut har genomgått ett stålbad: sko- och klädförsäljningen är hårdast drabbad. Geografiskt finns ytterligare en tudelning där city- och gränshandeln drabbats mycket hårt medan bostadsnära handel gått något mindre dåligt. Sett till försäljningskanal har det också skett en tudelning, där e-handeln växt rekordartat (och fortfarande växer), medan fysisk butikshandel har det väldigt tufft.

Många kurvor pekar nu åt rätt håll, men det är fråga om tillväxt och förbättringar från låga nivåer. Detta tydliggörs när man jämför med 2019 som det senaste mer normala året. Skohandeln hade en omsättning under tredje kvartalet 2021 som låg 20 procent lägre än samma kvartal 2019. Den specialiserade livsmedelshandeln låg drygt 9 procent lägre än 2019 och klädhandelns omsättning låg 2,6 procent lägre än samma period 2019. Kvarvarande skatteskulder inom handeln är för närvarande ca 6 miljarder kronor, vilket är högst jämfört med andra branscher. Detta understryker att den ekonomiska krisen för handelns del på inget sätt är över. De statliga stödåtgärderna är fortsatt viktiga för många företag, liksom att eventuella förnyade restriktioner av olika slag inte går längre vad som kan anses proportionerligt i förhållande till syftet.

Allmänna synpunkter

När hårdare restriktioner infördes under senhösten 2020 och vid årsskiftet 2020/21 var det tydligt att dessa inte bara påverkade besöksflödena i fysiska butiker utan även påverkade handelns omsättning negativt, totalt sett. Vi kan se ett samband mellan lättnader i restriktioner och försäljningssiffror i handeln. Införandet av restriktioner gentemot handelsplatser har med andra ord en korrelation med hur ekonomin för branschen påverkas. Det är mot bakgrund av detta väsentligt att återinförda restriktioner är väl avvägda och proportionerliga samt att endast motiverade restriktioner riktas mot handeln.

Den svenska handeln är beroende av ett öppet samhälle. En välfungerande handel är avgörande för Sverige för att branschen även fortsättningsvis ska kunna bidra till sysselsättning, skatteintäkter och levande städer.

Svensk Handel avser även fortsättningsvis att arbeta tillsammans med regeringen och Folkhälsomyndigheten för att säkerställa ett säkert öppet samhälle. Vi kan inte nog poängtera vikten av att det parallellt med lagstiftningsarbetet också arbetas mycket aktivt med vaccineringen mot covid-19.

Synpunkter på utredningens förslag

Svensk Handel delar Folkhälsomyndighetens bedömning om att det är viktigt att arbeta förebyggande och välkomnar Folkhälsomyndighetens förslag om vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar då man kan se ett tydligt samband mellan allvarligt insjuknande och icke vaccinerade. Trots Sveriges höga vaccinationsgrad är det med andra ord fortfarande viktigt att fler personer vaccinerar sig för att minska smittspridningen och inte belastar vård och omsorg. Att kräva vaccinationsbevis är ett avvägt sätt att skapa incitament och säkerställa begränsad smittspridning i samhället vid större sammankomster.

Svensk Handel anser att förslaget är motiverat då personer som av olika anledningar inte vaccinerat sig fortfarande har möjlighet att besöka offentliga sammankomster och allmänna sammanträden.

Nya allmänna råd riktas mot handelsplatser

Efterlevnaden av de restriktioner som presenterats av Folkhälsomyndigheten riktade mot handelsplatser har under pandemin varit hög av handelsföretag. Svensk Handel anser att de förslag som presenteras i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2021:X) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19; är avvägda och begränsade på ett proportionerligt sätt.

Smittskyddsåtgärderna som presenteras i de allmänna råden tar sikte på att undvika trängsel. Eftersom handelsplatser ser olika ut, har olika besöksflöden, uppbyggnad samt olika typer av varor m.m. är det lämpligt att smittskyddsåtgärderna anpassas i det enskilda fallet. Svensk Handel är av uppfattningen att de föreslagna smittskyddsåtgärderna i de allmänna råden, är balanserade och att det är åtgärder som handeln har möjlighet att efterleva i praktiken, utan att riskera att behöva ingripa mot enskilda besökare.

Att anvisa kunder och andra besökare till en särskilt angiven in- eller utgång,

Genom information och riktningspilar kan det allmänna rådet efterlevas. Svensk Handel anser att det allmänna rådet är rimlig men vill understryka vikten av flexibilitet vid eventuell tillsyn. Kravet bör inte tolkas så att det krävs två olika fysiska dörrar/ passager, utan snarare att det ska finnas markeringar på hur kunderna ska röra sig vid in och utpassager. Att kräva att handelsplatser ser till att det finns en separat in och utgång är att gå för långt då detta i princip är omöjligt att implementera med kort varsel för handlare. Besluten är beroende av fastighetsägare och kan även vara beroende av beslut enligt detaljplaner.

Ta fram alternativa lösningar till fysiska köer

Även detta allmänna råd kan implementeras på ett rimligt sätt i handeln. Alternativa lösningar till fysiska köer kan vara nummerlapp, fler kassor, digitala lösningar, själv utcheckning etc. Under pandemin har flera lösningar likt nämnda implementerats och uppskattas av kunder och besökare.

Anvisa vilket avstånd som kunder och andra besökare bör hålla till varandra t.ex. genom markeringar på golvet eller marken

Genomgående under pandemin har en utmaning varit att säkerställa att kunder håller avstånd till varandra. Handeln saknar befogenheten att dela på sällskap samt avvisa personer från handelsplatsen. Mot bakgrund av detta välkomnar Svensk Handel det allmänna rådet om att *handlare förväntas anvisa vilket avstånd kunder och andra besökare bör hålla till varandra och att ett lämpligt verktyg för att efterleva kravet är att markera ut avstånd på golvet eller utomhus på marken*. Denna åtgärd är bättre anpassad, än vad tidigare allmänna råd varit, då kravet beaktar de faktiska befogenheterna handeln har enligt andra regelverk.

Svensk Handel vill dock understryka utmaningen med att de föreslagna allmänna råden även gäller och förväntas implementeras i utomhusmiljöer, dvs i anslutning till handelsplatsen. Det är inte alltid handelsföretaget som har rådighet över utomhusmiljöerna i anslutning till butiken, utan inte sällan ligger rådigheten hos fastighetsägaren eller kommunen. Det är därför väsentligt att även dessa parter vidkänner sitt ansvar för att efterleva kraven i de allmänna råden.

Anvisa i vilken riktning som kunder och andra besökare bör förflytta sig

Att anpassa butiksflödena har handeln arbetat aktivt med under pandemin. Vi har uppfyllt kraven genom att möblera om, markera ut riktningar i butiken, informera om varorplacering samt påminna kunderna om hur de rör sig i butiken och om att hålla avstånd.

Det allmänna rådet ska inte kunna tolkas så att handlaren ska säkerställa så att kunden faktiskt följer riktningen. Detta ansvar måste även fortsättningsvis tillskrivas den enskilda besökaren och kunden. Svensk Handel välkomnar därför formuleringen om att kravet på handelsplatsen är att *anvisa*.

Informera kunder och andra besökare om vilka dagar och tider det är mindre risk för trängsel

Det föreslagna allmänna rådet om att informera kunder och besökare om vilka dagar och tider det är mindre risk för trängsel är implementerbart. Svensk Handel är av uppfattningen att det allmänna rådet inte kan tolkas på annat sätt än att handelsföretaget ska informera kunder och besökare i redan existerande kommunikationskanaler. Detta kan exempelvis vara via sociala medier, på webbplatsen, i en app eller i anslutning till den fysiska butiken. Det är rimligt att kravet begränsas just till de egna kommunikationskanalerna och att det åligger kunderna och besökaren att söka upp informationen.

Besöksflöden och antal besökare kan variera och det kan vara svårt för handelsföretagen att precis veta på vilka exakta tider trängsel inte riskerar att uppstå. Detta är något som behöver beaktas vid eventuell tillsyn. I de flesta fall har handlaren en klar uppfattning om vilka tider risken för trängsel är mindre, men det är som sagt inte alltid prediktionerna stämmer.

Avslutande ord

Handeln står inför en avgörande försäljningsperiod och Svensk Handel vill mot bakgrund av detta understryka vikten av att åtgärderna som nu presenteras i de föreslagna allmänna råden får träda i kraft och hinna verka. Det är inte lämpligt att ytterligare restriktioner presenteras innan effekten hunnit utvärderas.

Svensk Handel vill även understryka vikten av att eventuell tillsyn, enligt begränsningsförordningen, sker med nära dialog med branschen så att oklarheter kan rättas till innan onödiga åtgärder behöver verkställas.

Svensk Handel vill påminna om att även restriktioner riktade mot individer och andra sektorer i samhället påverkar möjligheten att bedriva handel. Exempelvis vet vi baserat på effekterna under 2020-2021, att rekommendationer om att arbeta hemifrån får stora effekter för handelsföretagen då rörelsebeteenden kraftigt förändras i samhället. Vid eventuella överväganden att återinföra liknande rekommendationer måste även dessa perspektiv beaktas.

Avslutningsvis vill Svensk Handel framhålla att vi uppskattar den goda dialog vi har och har haft med Folkhälsomyndigheten under pandemihanteringen. Vi har full förståelse för att beslut och ändringar i smittskyddsåtgärder kräver delikata avvägningar och vi vill därför, utifrån den bransch-expertis och insyn vi har, bidra med våra perspektiv även i det fortsatta arbetet för Folkhälsomyndigheten genom dialog och diskussion.

Detta yttrande har beslutats av avdelningschef Näringspolitik Mats Hedenström. Föredragande har varit jurist Sofia Stigmar. I den slutliga handläggningen har också näringspolitiska experten Elisabet Elmsäter Vegsö och chefsekonom Johan Davidsson deltagit.

SVENSK HANDEL

Mats Hedenström
Näringspolitisk chef

Sofia Stigmar
Jurist